

บทที่ 3

นโยบายของผู้ปกครองสยามเกี่ยวกับชาวจีนต่างด้าวในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

3.1 นโยบายอันเกิดจากผลกระทบเนื่องจากสิทธิสภาพนอกอาณาเขตที่มีต่อชาวจีนต่างด้าวและการแก้ไข

ในช่วงรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 อิทธิพลของชาติตะวันตกได้แผ่ขยายมาในดินแดนแถบเอเชีย โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความต้องการของมหาอำนาจตะวันตกนั้นมีได้มีวัตถุประสงค์ทางด้าน การผูกไมตรีทางการค้าเหมือนดังเดิม แต่มีจุดมุ่งหมายที่จะต้องการดินแดนแถบนี้ให้อยู่ในอาณัติของตนในฐานะ “เมืองขึ้น” การผลิตแผ่นดินเมื่อสิ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวใน พ.ศ.2394 นั้น ถ้าดูแต่เพียงรูปทรงณั้มาจะบอก ทุกสิ่งทุกอย่างก็เป็นไปโดยเรียบร้อย แต่เหตุการณ์ในเวลาต่อมาได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า การผลิตแผ่นดินคราวนั้น ต้องถือเป็นรอยต่อระหว่างยุคเก่าและยุคใหม่ของเมืองไทยครั้งหนึ่งซึ่งต้องเผชิญกับความท้าทายแปลกใหม่จากโลกตะวันตกที่เริ่มแผ่อิทธิพลในภูมิภาคนี้ และต้องถือเป็นบุญกุศลของบ้านเมืองหนักหนาที่ได้พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใหม่ที่มีสายพระเนตรกว้างไกล และทรงพระปรีชาญาณยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์ชาติอื่นในยุคสมัยเดียวกัน

สนธิสัญญาสำคัญที่ไทยได้ลงนามผูกพันกับต่างชาติฉบับแรกในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือสนธิสัญญาที่ไทยทำกับอังกฤษในรัชสมัยของสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย โดยฝ่ายอังกฤษได้มอบหมายให้ เซอร์ จอห์น บาวริง เป็นราชทูตอัญเชิญเครื่องราชบรรณาการเข้ามาขอเจริญพระราชไมตรีทำสัญญากับสยามประเทศ เมื่อ พ.ศ.2398 รายละเอียดของสนธิสัญญานี้บั้นนั้นไทยอยู่ในฐานะเสียเปรียบอังกฤษ ไทยจำยอมให้อังกฤษมี “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” (Extraterritorial Right) คือสิทธิตั้งศาลกงสุลในดินแดนไทย มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ “คนในบังคับอังกฤษ” ในประเทศไทยเป็นคู่ความ

ผลกระทบจากการลงนามในสนธิสัญญาบาวริงที่มีต่อชาวจีนต่างด้าว

3.1.1 การยกเลิกระบบพระคลังสินค้า

สนธิสัญญาบาวริงได้มีข้อกำหนดให้ไทยต้องยกเลิกระบบพระคลังสินค้าที่ใช้มาตั้งแต่สมัยอยุธยาทั้งข้อกำหนดให้ไทยเรียกเก็บภาษีสินค้าต่างประเทศได้ไม่เกินร้อยละสามหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ภาษีร้อยละสาม” ข้อกำหนดประการนี้เองทำให้ไทยต้องเปลี่ยนระบบการค้าจากเดิมที่รัฐผูกขาดค้าขายกับต่างประเทศโดยสิ้นเชิง มาเป็นวิธีให้พลเมืองค้าขายกับชาวต่างประเทศโดยตรง คงไว้แต่การผูกขาดสินค้าบางประเภทที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงปลอดภัย เช่น การซื้อขายอาวุธยุทธภัณฑ์ เป็นต้น

จากการปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญา ที่ส่งผลให้ไทยต้องทำการค้าเสรีและสามารถเก็บภาษีเข้าได้เพียงร้อยละสาม ทำให้รายได้ของไทยที่เคยได้จากระบบพระคลังสินค้าต้องตกต่ำลง โดย

เฉพาะผู้ปกครอง เจ้านาย และขุนนาง ซึ่งต้องหารายได้มาชดเชยในส่วนที่ขาดไปและชาวจีนก็ได้เป็นผู้ผูกขาดในการเก็บภาษีใหม่ ๆ ขึ้นอีกนับ 10 ชนิด ชาวจีนเหล่านี้จึงมีส่วนทำให้ระบบเจ้าภาษีนายอากรเฟื่องฟูมาก ด้วยเหตุนี้ จึงมีชาวจีนอพยพเข้ามาในไทยเป็นจำนวนมากและชักจูงพี่น้องเพื่อนฝูงให้เดินทางเข้ามาในไทยเพิ่มมากขึ้น

3.1.2 การเป็นคนในบังคับของชาติตะวันตก

หลังจากที่ไทยได้ทำสัญญากับประเทศอังกฤษ โดยยินยอมให้อังกฤษได้ใช้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแล้ว ชาติตะวันตกอื่นๆ เช่น ฝรั่งเศส อเมริกา โปรตุเกส ฮอลันดา ต่างก็ขอให้สิทธิดังกล่าวจากไทยบ้าง ซึ่งผู้ปกครองของไทยได้ใช้วิธีผ่อนปรนที่ยินยอมทำตาม โดยชาติเหล่านี้ได้ตั้งสถานกงสุลที่คอยดูแลและคุ้มครองคนชาติของตน กล่าวโดยสรุป ในบรรดาพ่อค้าต่างชาติที่เข้ามาทำมาหากินในสยาม ต่างก็มีสถานกงสุลดูแลคุ้มครอง แต่พ่อค้าชาวจีนในสยาม ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนและไม่ได้รับการดูแลคุ้มครองเช่นเดียวกับชาวตะวันตก จึงพยายามดิ้นรนช่วยตนเองเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิ เช่นเดียวกับคู่แข่งทางการค้าทั้งหลาย และเพื่อให้พ้นจากการผูกขาด เช่น กรรมกรผู้ใช้แรงงาน ความคุ้มครองของชาติตะวันตกที่มีต่อชนชาติของตนที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินสยาม จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะยังผลให้ชาวจีนเหล่านั้นได้มาซึ่งสิทธิตามที่ตนต้องการเพราะความคุ้มครองดังกล่าวนั้นสามารถตีความไปถึง "คนในบังคับ" ด้วย ซึ่งอาจจะไม่ใช่คนเชื้อชาติของตน แต่ทำงานหรือถือประโยชน์ให้แก่ตน ก็จะออกเอกสารแสดงความเป็นคนในบังคับให้เพื่อแสดงว่าเป็นคนของตน หากมีคดีความเกิดขึ้นก็ใช้กฎหมายของชาติตนพิจารณาไม่ใช่กฎหมายของชาวสยาม

เอกสารดังกล่าว เรียกว่า บัตรจดทะเบียนเงินในปกครอง หรือเรียกทั่วไปว่า "ใบรับรอง" ซึ่งย่อหมายความว่า ผู้ที่ถือบัตรดังกล่าวยอมเป็นคนในบังคับของชาติที่ออกบัตรให้ อเมริกาและโปรตุเกส นำเอาบัตรจดทะเบียนเงินในปกครอง หรือใบรับรอง ออกขายให้กับพ่อค้าจีนในสยามอย่างเปิดเผย ทั้งที่พ่อค้าเหล่านี้มิได้มาจากอาณานิคมของตน เมื่อปี พ.ศ.2443 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฝรั่งเศสเป็นชาติที่ออกใบรับรองมากที่สุด โดยเฉพาะช่วงหลังจากที่ฝรั่งเศสเคลื่อนกองทัพปิดปากแม่น้ำเจ้าพระยา ฝรั่งเศสได้รับจดทะเบียนใบรับรองนี้บริบูรณ์ และยังไปกว่านั้น หมอสอนศาสนาชาวฝรั่งเศสก็สามารถออกใบรับรองได้ การจดทะเบียนอยู่ในรับรองของต่างชาติ จึงก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากกับสยาม ตำรวจไทยไม่สามารถเข้าตรวจค้นสถานที่ประกอบการได้ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากศาลกงสุลนั้นๆ ก่อน เช่น ที่เชียงใหม่ เจ้าของบ่อนและโรงสุบยาฝิ่นหลายรายเป็นคนในปกครองฝรั่งเศส²

1. พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร, "ร่วมธง" กับ "ผูกปี้", ดูจนวากกลางมหาสมุทร รวบรวมโดยคุณหญิงจันทน์ศรี รัตนิม (หาญเจนลักษณะ) บริษัทนามมีบุ๊คส์ จำกัด : 2542, หน้า 263
2. Skinner G. G., China, Chinese Society in Thailand : An Analytical History, Cornell University, 1957

ดังนั้น จึงปรากฏว่าคนจีนสมัครไปเป็นคนในบังคับของชาติตะวันตกเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความระส่ำระสายต่อความมั่นคงของประเทศ ผู้ปกครองสยามจึงมองเห็นความสำคัญของเหตุการณ์ดังกล่าว เพราะหากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไป ชาวจีนต่างด้าวจะหันไปเข้าข้างชาติตะวันตกและไม่เคารพเชื่อฟังในต้วบทกฎหมายของสยามต่อไป แต่ครั้งรัฐบาลจีนมีความคิดจะตั้งสถานทูตหรือสถานกงสุลในไทย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงดำเนินพระบรมราโชบายเพื่อให้ชาวจีนมีความรู้สึกผูกพันกับรัฐบาลไทย เสมือนหนึ่งเป็นประชาชนไทย ไม่ใช่เป็นชาวต่างประเทศที่มาอาศัยแผ่นดินไทยอยู่โดยไม่ทรงยอมให้รัฐบาลจีนตั้งทูตหรือกงสุลในไทย ด้วยเหตุผลดังนี้

"...ได้ทรงนับถือประเทศจีนเสมอเหมือนประเทศอื่นๆ ที่มีอำนาจแลที่มีทางพระราชไมตรีอันสนิท เปนแต่ต้องเอาราษฎรไว้เป็นคนของเรา ไม่ยอมให้ตั้งทูตมาประจำ เพราะได้ปกครองจีนที่มาอยู่ในเมืองเราดีเท่ากับคนของเราแล้ว"

อย่างไรก็ตาม ความพยายามประการหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ การปรับปรุงระบบกฎหมายและระบบการศาลไทยที่ถูกชาติตะวันตกกล่าวหาว่าล่าช้าให้เป็นระบบทัดเทียมกับอารยประเทศเพื่อจะได้ไม่เป็นข้ออ้างของต่างชาติในการขอใช้กฎหมายของชาติตนกับคนในบังคับอีกต่อไป ความพยายามดังกล่าวก็ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จในรัชกาลที่ 6 เมื่อเราจัดทำกฎหมายอย่างเป็นระบบและเจรจาขอยกเลิกการใช้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตจากชาติตะวันตกต่างๆ จนหมดสิ้นสิทธิสภาพนอกอาณาเขตอย่างสิ้นเชิงภาพหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

3.2 นโยบายปฏิบัติเสมือนคนในชาติ

นโยบายดังกล่าวนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้สนองพระราชเจตนารมณ์ของพระมหากษัตริย์ไทยแต่ครั้งโบราณกาล ดังที่ได้เคยกล่าวมาแล้วข้างต้น ที่ทรงถือว่าชาวจีนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยและควรจะได้รับ การปกป้องรักษา อุดหนุน ทำนุบำรุง และได้มีพระบรมราโชบายที่สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

3.2.1 การให้เสรีภาพในการค้าขายภายในราชอาณาจักร ชาวจีนที่อพยพเข้ามาทำมาหากินในเมืองไทย นอกจากจะเป็นผู้ใช้แรงงานแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการค้าขาย ด้วยอุปนิสัยที่อดทนขยันขันแข็ง จึงสามารถประสบความสำเร็จในการเก็บหอมรอมริบ และเปิดกิจการค้าขายเป็นของตนเองได้ในเวลาไม่นาน และได้ตั้งบ้านเรือนประกอบอาชีพทำมาค้าขายด้วยความสุจริต แต่เดิมเมื่อสร้างกรุงนั้น ได้พระราชทานที่อยู่อาศัยแก่ชาวจีนต่างด้าวตรงบริเวณที่เรียกว่า "สามเพ็ง" หรือ "ลำเพ็ง" แต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 เขตการค้าของจีนก็ได้ขยายตัวมากขึ้นมิได้จำกัดแต่เฉพาะ "ลำเพ็ง" ถิ่นเดียว คนไทยส่วนมากก็ยอมรับว่าคนจีนเป็นชาติที่ถนัดทางด้านค้าขาย และยอมเป็นลูกค้าซื้อสินค้าจากชาวจีน

1. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ร.5 ต.21/13 เรื่องจีนคิดจะตั้งทูตและกงสุลในกรุงสยาม

ในหนังสือสารบาญชี ส่วนที่ 2 ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ซึ่งขณะนั้นทรงรับราชการเป็นอธิบดีกรมไปรษณีย์และโทรเลขจัดพิมพ์ขึ้นจากบัญชีบ้านเลขที่ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามที่เจ้าหน้าที่กรมไปรษณีย์และโทรเลขได้ดำเนินการติดป้ายเลขที่บ้านและทำบัญชีไว้ หนังสือนี้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.2426 ทำให้เราทราบข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และการประกอบอาชีพของคนจีนในยุคนั้นว่ามีการทำมาหาเลี้ยงชีพกันอย่างไร และมีอาชีพหลากหลายอย่างไรบ้าง

จากการวิเคราะห์หนังสือสารบาญชี ทำให้เราพอมองเห็นได้ว่าอาชีพของชาวจีนต่างตัว ในช่วงต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีหลากหลาย ดังนี้

<u>ประเภทค้าขาย</u>	ขายเหล้า	ขายยาฝิ่น	ขายผัก
ต้มน้ำปลาขาย	ทำข้าวสารขาย	มวนบุหรี่ขาย	ขายเครื่องเก่าเหลา
ทำตั้งเม ลอดทองขาย	ขายเสวแพไหมไผ่	เคี้ยววันขาย	หาบของขาย
ขายถั่วต่างๆ	หัดลีขาย	ขายข้างแกง	ขายพิน
ขายเสื้อสักแพน	ขายข้าวเปลือก	ขายเงินอับ	ทำขนมขาย
ขายบั้งกั	ขายหมู	ขายของต่างๆ	พืกลูกเปิดขาย
ทำเก้าอี้ขาย	เขียนหอยขาย	ขายขนมบั้ง	ลานแข่งขาย
ทำเครื่องรดขาย	ขายของชำ	ขายกาแพ	ขายด้วยขาม
ขายมันเทศ	ขายยา	ขายเต้าหู้	หาบน้ำปลาขาย
ขายเนื้อวัว	ทำหนังฟอกขาย	ขายก้วยเตี่ยว	ขายใบชา
ขายปลาเค็ม	ตั้งร้านขายผ้าต่างๆ	ขายเครื่องดอง	เลี้ยงหมูขาย
<u>ประเภทช่างฝีมือ</u>	ช่างไม้	เป็นจีนแลสอนศิษย์	ช่างตีบุก
	ช่างทอง	ทำหัวเบ็ย	
	ช่างหล่อ	ช่างแก่นาฬิกา	
	ทำแข่งปลาหูขาย	ช่างทำเครื่องเงิน	
	เย็บรองเท้าขาย	ช่างตีเหล็ก	
	ช่อก่ออิฐถือปูน	ช่างทำรด	

1. สารบาญชี เล่มที่ 2 คือ ราษฎรในจังหวัด ดนน แล ตระอกสำหรับเจ้าพนักงานไปรษณีย์ กรุงเทพมหานคร, บริษัท สำนักพิมพ์ดินฉบับ จำกัด : กรุงเทพฯ, 2541

ประเภทการค้าบริการ

ตั้งโรงรับจำนำ
ทำบ่อนเบี้ย

ประเภทรับจ้าง

รับจ้างชักเลื้อ

รับจ้างทำงานต่างๆ

รับจ้างรับรถ

รับจ้างตักน้ำ

จับกัง

เป็นเสมียน

รับจ้างเย็บเสื้อผ้า

รับจ้างย้อมผ้า

ลูกจ้างโรงรับจำนำ

3.2.2 เสรีภาพในการอยู่อาศัย จากคำพิพากษาเดิมในยุคต้นรัตนโกสินทร์ เมื่อถึงช่วงต้นรัชกาลที่ 5 ข้อมูลในหนังสือสารบัญชี่ ส่วนที่ 2 แสดงให้เห็นถิ่นที่อยู่ของชาวจีนซึ่งได้ขยายตัวกว้างออกไป ตามจำนวนของชาวจีนที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรมากขึ้น

ถนนลำเพ็ญ

ถนนตลาดน้อย

ถนนวัดสามจีนสามแยก

ถนนตลาดหน้าวัดทองคี่

ถนนคลองผดุงเกษมต่อวัดแก้วฟ้า

ถนนตลาดพลู

ถนนเจริญกรุงชั้นในพระนคร

ถนนตลาดหลังบ้านเข้าพระยาภาณุวงศ์

ถนนเจริญกรุงชั้นนอกพระนคร

ถนนตลาดหลวงนาวาบางรักษ์

ถนนเชิงสะพานหัน

ถนนตลาดวัดอรุณ

ถนนสะพานถ่าน

ถนนตึกแถวหน้าวัดสัมพันธวงษ์

ถนนสะพานพระยาไทรแก้ว

ถนนตึกแถวพระยาไพบูลย์

ถนนสะพานหกข้างบ้านพระไพรัตน์

ถนนตึกใหม่ริมวัดทองคี่

ถนนตลาดแขก

ถนนท่าช้าง

ถนนหน้าวังกรมขุนอิศราบุรีจักษ์

ถนนหน้าวังหลัง

ถนนบำรุงเมือง

ถนนประตูผี

ถนนบางขุนพรหม

ถนนช่างสแก

ถนนบ้านขมิ้น

ถนนบ้านหม้อ

ถนนเพ็ญนคร

ถนนบ้านยวน

ถนนรอบพระนครชั้นในกำแพง ตั้งแต่ประตูสะพานหัน ถนนวัดประยูรวงษ์

ถนนรอบพระนครชั้นนอกพระกำแพง

ถนนวัดชนะสงคราม

ตัวอย่าง สารบัญชี่ส่วนที่ 2 คือ ราษฎรในจังหวัด
ถนน แลตรอก สำหรับเจ้าพนักงานกรมไปรษณีย์ ซึ่ง
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ
ให้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในกิจการไปรษณีย์ พ.ศ.2426

ถนน คตของ ผดุง กรุง กระเสม ต่อ วัด แก้วฟ้า

กรุงเทพ ฯ

๔ จิน ญี่เส็ง ผูก บ๋ขายเล่า เข้าตึก แม่กิมเตง	๕ จิมเซ่ง ฮวค แซ่คั้น ผูก บ๋ขายของ ต่าง ๆ เข้าตึก แม่กิมเตง
๖ จิน สุก บุกตร จิน จูเซก ข้า หลวงเคิม ข้าง ท้อง เวื่อนฝากระคาน	๗ นายพัน บุกตร พรวิจิตรโกษา ชน ชุน ตกรเซตขายเสาแพไม้ไผ่ เวื่อนฝากระคาน
๘ จิน เขียว ชน พระยาไชยศึก เวื่อนฝากระคาน วัด แก้วฟ้า	๙ จิม เกยตเซ่ง ชน กงชุต อังกฤษ
๑๔ นาย ชู บุกตร นายเปา จิน กรมท่า เวื่อนฝากระคาน	๑๑ อ้าเตง คงโสท ขายแบ่งน้ำมัน ๑๓ จิน กิ่ง ผูก บ๋ ทำเข้า สาข ขาย เข้าเจ้าคุณ ทหารโรงแคะ
๑๖ จิน เลียด แซ่เค้า ผูก บ๋ ทำเข้า สานขายโรงแคะ เข้าเจ้าคุณ ทหาร	๑๕ จิน เทียม แซ่เค้า ผูก บ๋ ทำเข้า สานขายโรงชัคแคะ เข้าเจ้าคุณ ทหาร
๑๘ จิน โป๋ บุกตร จิน ทนุ จิน เจ้าคุณ ทหาร	๑๘ ทมอ ฮี
๒๑ จิน แสง บุกตร จิน ซาก ผูก บ๋ ข้า ไม้ เวื่อนฝากระคาน	๒๒ นาย เวื่อง ชน กรมท่า เวื่อนฝากระคาน เข้าเค็พราช
๒๓ จิน เฮงโก แซ่เค้า ผูก บ๋ ทำเข้า สานขายโรงแคะ เข้า นายฉมยา	๒๔ นาย ทั้คน เป็น นายโปติส เวื่อนฝากระคาน เข้าเทพราช

๒๕ เงินเทียบ ทวงน แห้เค้า ผูก บั ทำ เข้าสถาน ชาย โรง แคะ เข้า นาย อดญา	๒๖ นาย ตายีส แหก ชน กงชุต อังกฤ เวือน ฝา กระตาน เข้า เทพราช
๔๕ เงิน ยฮาค ผูก บั ทำ ไป ที่ สถาน เจ้า โรง แคะ	๔๖ เงิน ม่วง หลี่ แห้เค้า ผูก บั ทำ เข้าสถาน ชาย โรง แคะ เข้า เจ้า สัว เอง
๔๗ เงิน เลี้ยว วัน ชน กงชุต พุกท เกษ เวือน ฝา แคะ	๔๘
๔๙ เงิน เทก ไช หลี่ ทำ เข้า สถาน ชาย โรง แคะ เข้า เจ้า สัว เอง	๕๑ เงิน ต หวงน แห้เค้า ผูก บั ทำ เข้าสถาน ชาย เข้า ที่ ก พระยา สัมปัทธิ บาด
๕๒	๕๓
๕๓ เงิน กง แห้เค้า ผูก บั ทำ เข้า สถาน ชาย เข้า ที่ ก แม่ เงิน	๕๔
๕๕ ย่าง แดง เงิน โสท เวือน ฝา กระตาน	๕๖ เงิน หอย เซง แห้เค้า ชน กงชุต พุกท เกษ ทำ เข้าสถาน ชาย เวือน แคะ
๕๗ เงิน หุยุย แห้เค้า ชน กงชุต ฝรัง เสส ทำ เข้า สถาน ชาย โรง แคะ เข้า แม่ เงิน	๕๘ เงิน ชัว แห้เคียว ผูก บั ทำ สี่ ชาย เข้า หอย เซง โรง แคะ
๕๙ เงิน หลี่ แห้ปุก ผูก บั ทำ สี่ ชาย เข้า หอย เซง โรง แคะ	๖๑ เงิน เลียน แห้ววน ทำ สี่ ชาย เข้า แก่ เก้ง โรง แคะ
๖๒ เงิน ทวีว แห้ หลี่ ผูก บั เข้า ทำ แก่ เก้ง โรง แคะ	๖๓ เงิน ชุน หลี่ แห้เค้า ผูก บั ทำ เข้า สถาน ชาย เข้า บาท หลวง โรง แคะ
ที่ บั เข้า บาท หลวง	

๖๔ จันแม่ แซ่ฮึง ผูกบ๊วย ชายเข้า
กลอง เข้าท่าแก่เตก โรงแคระ

๖๖ จันเตก ถ้วยเตก กัก ชนกงซุดวิ
ฉันทา ชายเข้าเป็ลือก เวื่อนฝากระตาม

๖๘ จันเขี่ยม แซ่ซอ ผูกบ๊วย ทำสี่ชาย
เข้าหลวง นวาวเรืองเทศ โรงแคระ

๗๑ จันเบี่ยม แซ่เค้า ผูกบ๊วย ทำเข้า
สถานชาย เข้าบาทหลวง โรงแคระ

๗๓ จันหอย แซ่เค้า ชนกงซุดฝรัง
เทศ ทำเข้าสถานชาย เข้าบาทหลวง
โรงแคระ

๗๕ จันซ้อ แซ่หิว ผูกบ๊วย เข้าหลวง
บรรดาล โรงแคระ

๗๗ อ้าแดงทูปม้าย ชนกงซุดฝรังเสก
ทำเข้าสถานชาย อยู่ตึก

๗๘ จันแมะ แซ่ตุ ชายหมุ่เข้า นาย
หนุ โรงแคระ

๘๒ จัน แซ่ตัน ผูกบ๊วย ชายเล่ากับ
ของต่าง ๆ เข้าหมอพูน โรงแคระ

๘๓ จันจั้ง แซ่บั้ง ผูกบ๊วย เขี่ยนหอย
ชายเล่าเข้าหมอพูน

๖๕ จันห้วย แซ่เตียม ผูกบ๊วย เข้าท่า
แก่เค็ง โรงแคระ

๖๗ จันหักหง แซ่เค้า ผูกบ๊วย ทำเข้า
สถานชาย เข้าบาทหลวง โรงแคระ

๖๘ จันย่องแสง แซ่เค้า ผูกบ๊วย ทำ
เข้าสถานชาย เข้าบาทหลวง โรงแคระ

๗๒ หลวงนวาวเรืองเทศ ชนกรมทำ
กลาง วังหลวง

๗๔ จันโป แซ่เค้า ผูกบ๊วย ทำโรง
เลอย เข้าหลวง นวาวเรืองเทศ โรง
แคระ

๗๖ จันเตก แซ่ตัน ผูกบ๊วย ชายเล่า
ช้านายทอง โรงแคระ

๗๘ อ้าแดงทูปม้าย บ้านตึก

๘๑ จันยู่ทะ แซ่ฮึง ผูกบ๊วย ชายของ
จำเข้านายหนุ โรงแคระ

คตของ วัดสามจีศ

๘๔ อ้าแดง ปุกม้ายชายแจว ชายเป็ด
เวื่อนแพฝากระตาม

๘๕ จันทวงน แซ่คิม ผูก ^{ขุ} บั ทำเข้า
สถานชายโรงแคะ

๘๗ จันทัน แซ่เต่า ผูก ^{ขุ} บั เป็น หลง
โรงน้ำมัน เว้นแพฝากระทาน

๘๘ จันทเอย แซ่ก ผูก ^{ขุ} บั ทำ ^{ขุ} ชาย
เข้าเงินชุนโรงแคะ

๒๐๑ จันทองเซง แซ่โจ้ว ผูก ^{ขุ} บั ทำ
เข้าสถานชายเข้าพระยาโชติ๊ก โรงแคะ

๒๐๓ จันจิว แซ่โจ้ว ผูก ^{ขุ} บั โรงแคะ

๒๐๕ จันหะสุน แซ่กิม ผูก ^{ขุ} บั ทำ เข้า
สถานชายเข้าจันทวนโรงแคะ

๒๐๗ อาแดงหนุมายทำเข้าสถานชาย
เข้าจันทวนโรงแคะ

๒๐๘ จันเก๊า แซ่ลือ ผูก ^{ขุ} บั ทำเข้า
สถานชายเข้าจันทวนโรงแคะ

๒๑๑ จันเบบ แซ่ฟอง ผูก ^{ขุ} บั ทำ ^{ขุ} ชาย
เข้าแม่หมโรงแคะ

๒๑๓ จันตัก แซ่เบ ผูก ^{ขุ} บั ทำ เข้า
สถานชายเข้าแม่หมโรงแคะ

๒๑๕ จันใจหง แซ่เค้า ผูก ^{ขุ} บั ทำ
เข้าสถานชายเข้าแม่หมโรงแคะ

๘๖ อาแดงปุกม่าย ทำจนมชายโรง
แคะ

คตอง ลีสะ ติมโพง

๘๘ จันเม็งหะ แซ่คัน ผูก ^{ขุ} บั ทำเข้า
สถานชายเข้าเงินชุนโรงแคะ

๒๐๒ จันสายแซ่โท ผูก ^{ขุ} บั ชายของ
ต่าง ๆ เว้นฝากระทาน

๒๐๔ จันห้อย แซ่โจ้ว ผูก ^{ขุ} บั เขียน
หอยชายของต่าง ๆ โรงแคะ

๒๐๖ จันตังหัต แซ่โงง ผูก ^{ขุ} บั เขียน
หอยชายของต่าง ๆ โรงแคะ

๒๐๘ จันมัว แซ่ตัง ผูก ^{ขุ} บั ชายยา
เข้าแม่เทศม่ายโรงแคะ

๒๑๐ จันเทียน แซ่คัน ผูก ^{ขุ} บั ทำเข้า
สถานชายเข้าจันทวนโรงแคะ

๒๑๒ จันตีแซ่โจ้ว ผูก ^{ขุ} บั ทำเข้าสถาน
ชายเข้าแม่หมโรงแคะ

๒๑๔ จันงอจ แซ่เค้า ผูก ^{ขุ} บั ทำเข้า
สถานชายเข้าแม่เพ็งโรงแคะ

๒๑๖ จันตงจั้ง แซ่กิม ผูก ^{ขุ} บั ชาย
กิมชายของต่าง ๆ โรงแคะ

๑๕

- ๒๑๗ ^ขจิ้นจิว แซ่เอง ผูก ^ขบ ทำเข้า | ๒๑๘ ^ขจิ้นยิก แซ่ฮง ผูก ^ขบ ขายยา
 สานขาย เข้าแม่เหมม่าย โรงแคะ | เข้านายเขียด โรงแคะ
- ๒๑๙ ^ขจิ้นจ้อจี่ แซ่เต้าเทงหะ ทำเข้า | ๒๒๐ ^ขจิ้นเตง แซ่เฮี้ยว ผูก ^ขบ ขายยา
 สานขาย เข้าแม่เหมม โรงแคะ | เข้าจิ้นฮวค โรงแคะ
- โรงวันจิ้นฮวค เป็นเจ้าของ |
- ๒๒๑ นายเขียด ^ขซันกับ หลวง นายสิท | ๒๒๒ ^ขจิ้นสุน แซ่คั้น ผูก ^ขบ ทำแข่ง
 เรือนฝากระคาน | ปลาทู ขาย โรงแคะ
- ๒๒๓ ^ขจิ้นฮาน แซ่ฟู่ ผูก ^ขบ ขาย เล้า | ๒๒๔ ^ขจิ้นงหัว แซ่คั้น ผูก ^ขบ ทำแข่ง
 เข้านายเขียด โรงแคะ | ปลาทู ขาย โรงแคะ
- ๒๒๕ ^ขจิ้นเบง แซ่คั้น ผูก ^ขบ ทำเข้า | ๒๒๖ ^ขจิ้นบคั้น แซ่หลิม ผูก ^ขบ เก็บ
 สานขาย เข้านายเขียด โรงแคะ | เรือนเข้า เข้าจิ้นสุน โรงแคะ
- ๒๒๗ ^ขจิ้นเป็ลยง แซ่เฮี้ยว ผูก ^ขบ ทำ | ๒๒๘ ^ขจิ้นเทง แซ่หลิม ผูก ^ขบ เข้า
 เข้าสานขาย เข้านายเขียด โรงแคะ | พระองค์เจ้าสาย โรงแคะ
- ๒๒๙ ^ขจิ้นเป็ลยง แซ่เฮี้ยว ผูก ^ขบ โรง | ๒๓๐ ^ขจิ้นเฮียง แซ่กิม ผูก ^ขบ ทำหัว
 แคะ | ขายเข้าพระองค์เจ้าสาย โรงแคะ
- ๒๓๑ ^ขจิ้นมั้ง แซ่เบ ผูก ^ขบ ทวเข้าสาน | ๒๓๒ ^ขวังพระองค์เจ้าสาย
 ขาย เข้านายบุญโรงแคะ
- ๒๓๓ ^ขจิ้นจ้อย แซ่โจ้ว เป็นกรรมรงค์ | ๒๓๓ ^ขจิ้นปัง ^ขสุน แซ่เบ ผูก ^ขบ ทำเข้า
 ขายของต่าง ๆ โรงแคะ | สานขายเข้านายบุญโรงแคะ
- ๒๓๔ ^ขจิ้นไช้ แซ่ฮ้อ เป็นช่างหล่อ | ๒๓๔ ^ขจิ้นอินทะ แซ่โจ้ว ผูก ^ขบ ขาย
 ขายของต่าง ๆ โรงแคะ | เล้า ขายของต่าง ๆ เข้านายบุญ

๒๓๖ จันทัน แซ่ตัน ผู้บ่าว ทำขนม ขายโรง แตะ	๒๓๗ จันทัง แซ่จ้าว ผู้บ่าว ทำเข้า สถาน ขายเข้านาย บุญโรง แตะ
๒๓๘ จันแยก แซ่ฮัน ผู้บ่าว ขายเล่า ขายยา เข้าแม่ แตะ ม่าย โรง แตะ	๒๓๙ จันฟาด แซ่ฟอง ผู้บ่าว ทำใส่ ขายเข้าจันทก โรง แตะ
๒๔๐ จันผู้ แซ่ชี ผู้บ่าว ขายเล่า ขาย ยาโรง แตะ	๒๔๑ จันซาม แซ่ฮุน ผู้บ่าว ทำใส่ ขาย เข้าจันทก โรง แตะ
๒๔๒ จันผู้ แซ่ชาย ผู้บ่าว เก็บเรือ เข้าเข้าหลวง ป้อมโรง แตะ	๒๔๓ อ้าแคง เบียม ม่าย เรือน ฝา กระทาน
๒๔๔ จันทง ผู้บ่าว ชนอยู่ใน หลวง วินทร โรง แตะ	๒๔๕ จันคุษ แซ่โจ้ว ผู้บ่าว ทำเข้า สถาน ขายเข้าเจ้าสัวฝัก โรง แตะ
๒๔๖ จันเจียง แซ่ทาน ผู้บ่าว ขาย เล่า เข้าจันเม้ง โรง แตะ	๒๔๗ จันหง แซ่เคี้ยว ผู้บ่าว ทำเข้า สถาน ขายเข้าเจ้าสัวฝัก โรง แตะ
๒๔๘ นายเชียว ชนหลวงพิศตร ขาย แพไม้ไผ่ โรง แตะ	๒๔๙ จันทง แซ่โจ้ว ผู้บ่าว ทำเข้า สถาน ขาย เข้าเจ้าสัวฝัก โรง แตะ
๒๕๐ จันคักช่วยหลาย ผู้ชกหิม ผู้ บ่าว ทำเข้าสถาน ขย เข้าเจ้าสัวฝัก โรง แตะ	๒๕๑ จันทัง แซ่เคี้ยว ผู้บ่าว ทำเข้า สถาน ขาย เข้าเจ้าสัวฝัก โรง แตะ
๒๕๒ จันทัง แซ่เคี้ยว ผู้บ่าว โรง แตะ	๒๕๓ จันม้าว แซ่ผัว ผู้บ่าว ทำเข้า สถาน ขาย เข้าเจ้าสัวฝัก โรง แตะ
๒๕๔ จันเสง แซ่ตัน ชนในพระองค์ เจ้าสายท่าโรง เตอย เรือนฝา กระทาน	๒๕๕ จันฉาย แซ่ตัน ชนในพระองค์ เจ้าสาย เปนอินทระเนี้ยโรง แตะ

๒๕๖	จีน ทลาย แอ้ง อึ้ง ผูก บัญ ทำเข้า	๒๕๗	จีน อิว แอ้ง จิว ผูก บัญ เข้า หลวง
สถาน ชาย เข้า หลวง ทิพยอักษร โรง แตะ	ทิพยอักษร โรง แตะ		
๒๕๘	นาย โต ชน หลวง ทิพยอักษร	๒๕๙	จีน ชำ แอ้ง หง ผูก บัญ ทำหนังสือ
เสมียน ตรา กระดาษใหม่ โรง แตะ	พอก ชาย เข้า หลวง ทิพยอักษร โรง แตะ		
๒๖๐	จีน แอ้ง แอ้ง อึ้ง ผูก บัญ ทำเข้า	๒๖๑	จีน ชัง แอ้ง เจียว ผูก บัญ ทำเข้า
สถาน ชาย เข้า หลวง ทิพยอักษร โรง แตะ	สถาน ชาย เข้า หลวง ทิพยอักษร โรง แตะ		
๒๖๒	อ้ายแดง มา ม่าย เวื่อนฝากราก	๒๖๓	คุณแม่ อ้อม ม่าย ชายไม้ไผ่
เครื่อง ผูก	เวื่อนฝากราก		
๒๖๔	นาย อึ้ง บุตร พระพรหม ชน กรม	๒๖๕	จีน จ้วน แอ้ง ตัน ผูก บัญ ทำแข่ง
ทำ ซ้าย เวื่อนฝากราก เครื่อง ผูก	ปลาทู ชาย โรง แตะ		
ที่ โรง สี่ ร้าง ของ นาย บัน	เวื่อนซ่งเพ ร้าง ของ นาย บัน		
๒๖๖	นาย บัน ผิง มหาดเล็ก วังหน้า	๒๖๗	นาย สุก บุตร นายมี ชน พระองค์
บ้าน กัก	วัง น้อย ยาช้อ วังหน้า เวื่อนฝากราก		
๒๖๘	นาย วรรค บุตร ชนพม่า สงคราม	๒๖๙	จีน เม้ง อั้ง ตัน ผูก บัญ เวื่อนฝากราก
ชน พระอมอระวิไลยาระเดช	แตะ		
วัด เพชรรัตนาวาส			

ถนน คลอง ล้าน

กรุง เทพ

๑๓	นาย ฝั่ง ชน กรมพระพิทักษ์ เวื่อน	๑๔	คุณ มล บุตร พระชะโยย ชน สมเด็จ
ฝากราก ทำ ราช การ	เจ้าพระยา เวื่อนฝากราก ทำ ราช การ		

ถนนหลังบ้านพระยาบำเรอภักตร	ถนนวัดเทพศิรินท
ถนนวัดใหม่ช่องลมในสวน	ถนนวัดสามจีนสามแยก
ถนนคู่อำป๋นวัดระฆัง	กรอกข้าวสารสะพานโพ
กรอกคำวัดสุทัศน์	กรอกข้างวัดอนงคาราม
กรอกเต้า	กรอกคราม
กรอกสะพานยวน	กรอกต้นไทรไปจนตลาดวัดตึก
กรอกแดง	กรอกโรงยาเจ้าภาษีฝั่งหน้าวัดเลียบ
กรอกถั่วออก	กรอกโรงสีโพพระยาโชฎิกราชเศรษฐี

จากข้อมูลดังกล่าว ปรากฏว่า ถิ่นที่อยู่ของชาวจีนได้ขยายตัวไปแทบทุกมุมพระนครในขณะนั้นชาวจีนต่างด้าว ได้เข้ามาค้าขายตามแหล่งต่างๆ ที่เหมาะสม และพักอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มเป็นเหล่า โดยมีได้ถูกจำกัดเขตในการทำมาหากินแต่ประการใด

3.2.3 การเลือกรูานะของชาวจีนต่างด้าว และนโยบายที่จะทำให้ชาวจีนแปลงสัญชาติไทย การปฏิบัติเสมือนคนในชาติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ เมื่อชาวจีนคนใดที่มีความสามารถ แสดงความวิริยะอุตสาหะ จนเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ปกครองสยาม ก็จะได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางได้ นับแต่สมัยอยุธยา ต้นรัตนโกสินทร์ และยังคงสืบทอดมาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น พระยาโชฎิกราชเศรษฐี ขุนทองสมุทร เป็นต้น

ดังตัวอย่างในสารบัญชี่ส่วนที่ 1 แสดงตำแหน่งราชการของขุนนางจีนสนธิรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ.2426

ตัวอย่างของการช่วยเหลือราชการแผ่นดินด้วยความจงรักภักดี จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ เลื่อนฐานะ คือ ตำแหน่งพระยาโชฎิกราชเศรษฐี ซึ่งมีมาแต่สมัยอยุธยา ในพระไอยการตำแหน่งนาพลเรือนถือศักดินา 1400 เป็นตำแหน่งควบคุมพวกจีนที่ทำกรหลวง แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์เป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่ควบคุมชาวจีนทั่วไป ครั้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระยาโชฎิกราชเศรษฐี (เถียน) บุตรจีนจื่อภูมิลำเนาเดิมอยู่ในคลองสวนพลู พระนครศรีอยุธยา แล้วมาทำการค้าขายอยู่ในกรุงเทพฯ มีบ้านอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ข้างวัดพิตรภูมิฯ ค้าขายจนมีฐานะมั่งคั่ง มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป และได้ช่วยเหลือราชการแผ่นดิน จนได้เป็นที่ขุนสมุทรโคจร ในกรมท่าซ้าย และเป็นหลวงภาษีวิเศษ ใน รัชกาลที่ 4 และในรัชกาลที่ 5 ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรครั้งแรกเป็นพระพิบูลย์

1. ส.พลายน้อย, ขุนนางสยาม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2537, หน้า 154

พัฒนาการ ใน พ.ศ. 2411 และเป็นพยานรณาทกติก ศิริรัฐภากร ใน พ.ศ. 2416 เมื่อออกจากราชการในปี พ.ศ. 2422 ก็ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ที่พระยาโชฎึกราชเศรษฐี ในที่สุด

นอกจากนี้ ได้มีนโยบายที่พยายามทำให้ชาวจีนแปลงสัญชาติเป็นไทยเพิ่มมากขึ้นโดยได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารว่า หลานจีนถึงจะมีผลเปียหรือไม่มีผลเปียให้นับว่าเป็นไทยทั้งสิ้น ซึ่งทำให้ชาวจีนผสมกลมกลืนกับชาวไทยมากยิ่งขึ้น

3.3 นโยบายผ่อนปรน แก้อไขแบบค่อยเป็นค่อยไป และช่วยเหลือ

นอกจากนโยบายผ่อนปรนในเรื่องการเก็บภาษีจากการถูกเกณฑ์แรงงาน (การผูกปี) ที่อยู่ในอัตราต่ำกว่าแรงงานไพร อันเป็นนโยบายที่ดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยตระหนักว่าแรงงานจีนมีความสำคัญต่อการพัฒนาของสังคมไทย นอกจากนี้พระองค์ยังมีพระราชดำริที่จะช่วยเหลือชาวจีนต่างด้าวที่ประสบปัญหาต่างๆ อีกด้วย เช่น ในเรื่องฝิ่น ซึ่งแม้ไม่ต้องพระราชประสงค์ให้มีการสูบฝิ่น แต่ด้วยห้ามขาดก็จะทำความเดือดร้อนให้แก่ชาวจีน จึงผ่อนผันให้มีการขายฝิ่นได้ และกำหนดราคาฝิ่นที่มีความสัมพันธ์กับค่าจ้างของแรงงานชาวจีน

นอกจากนี้ นโยบายผ่อนผันในเรื่องการพนันก็เป็นสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้เลิก แต่ก็ไม่ทรงสามารถเลิกได้ทันที จึงเป็นเพียงแค่ทรงผ่อนผันให้มีการเล่นได้ในบางท้องที่ ยกเลิกไปบางท้องที่ และค่อยๆ ยกเลิกประเภทของการเล่น จนกระทั่งบ่อนเบี้ยหมดไปในที่สุด

ในส่วนของการช่วยเหลือ กรณีชาวจีนต่างด้าวถูกทำร้ายในคดีอาชญากรรม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็มีได้ทรงละเลยที่จะเอาพระราชหฤทัยใส่ โดยทรงถือว่าชาวจีนต่างด้าวเป็นผู้เข้ามาใช้แรงงาน และประกอบอาชีพโดยสุจริต หากมีความเดือดร้อน ประสบปัญหาต่างๆ เช่น ถูกลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ชิงทรัพย์ ผู้ปกครองสยามต้องให้ความช่วยเหลือ เช่น กรณีเงินลากรถถูกผู้ร้ายชิงทรัพย์ที่ได้จากการทำงาน ตามท้องถนนต่างๆ แม้แต่ใกล้ๆ กับบริเวณพระบรมมหาราชวัง จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดเวรยาม² ดูแลความปลอดภัยแก่ผู้สัญจรไปตามท้องถนนรวมถึงเงินลากรถที่มักถูกแย่งชิงเงิน เพื่อดูแลบรรเทาความเดือดร้อนดังกล่าว รวมทั้งการจัดพลตระเวน เพื่อดูแลแรงงานชาวจีนที่ทำงานก่อสร้างทางรถไฟ ในถิ่นทุรกันดาร เพื่อป้องกันการปล้นจี้จากโจรผู้ร้าย เป็นต้น

3.4 นโยบายปราบปราม

เป็นธรรมดาของสังคม ในทุกๆ แห่ง ย่อมมีทั้งคนดีและคนไม่ดีปะปนกัน ฉะนั้นสังคมจีนในประเทศไทยย่อมประกอบไปด้วยลักษณะดังกล่าว เมื่อสังคมขยายตัวทางด้านการค้ามากขึ้น ความเจริญทาง

1. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ร. 5 น.6. 2/892 เรื่องทหารเป็นผู้ร้ายแย่งอิฐเงินลากรถ แขวงพระบรมมหาราชวัง
2. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, พล. เล่ม 1 หมวด 2 ร.ส. 128 เรื่อง คนร้ายปล้นเอาอิฐเงินลากรถที่สะพานคลองเม่ง เล็ง ให้คิดวางยาม

ตัวอย่าง สารบัญชีสวนที่ 1 ข้าราชการ ซึ่งพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้จัดทำ
ขึ้นเพื่อใช้ในกิจการไปรษณีย์ พ.ศ.2426 แสดงตำแหน่ง
ราชการของขุนนางจีน

หมื่น วิสุทธิ อักษร (เล็ก) บ้าน ชุน อักษร สมบัต เสมียน ตรา ถนน ตะพาน ถ่าน	ที่ ๑๙	๗
หมื่น พิณ อักษร (แคง) บ้าน ถนน บ้าน ญวน	ที่ ๒๐	๗
หมื่น อินท์ อักษร (โพ) บ้าน วิมลของ ฮ่อง อ่าง วิม วัด บพิช พิมุข (เชิง เสน)	ที่ ๑๓	๑
หมื่น พิพิช อักษร (อิน) <u>บ้าน วัด หง ยาราม ใน คลอง บาง หลวง</u>	๒	๑๖
<u>ตาม ผัง แด เมี ยน ไน อช พิษ</u>		
มีศ เทอว์ คี ยี ปวิ ตเล บ้าน ปาก คลอง บาง หลวง		๑๖
มีศ เทอว์ คี ชา บ้าน คลอง บาง วิช	ที่ ๗๔	๑๒
มีศ เทอว์ ยี ชู บ้าน หลง บ้าน กง ชูล โปร ตุ กศ	๕๖	๑
นาย อิน บ้าน คลอง ฮ่อง อ่าง	๒๑๙	๗
นาย สน บ้าน ถนน วัด หง ยาราม ใน คลอง บาง หลวง	๒	๑๖
นาย พัก บ้าน วิม วัด บพ นว ราม	เคียง ๒๑๙	๑๔
นาย เทียน บ้าน ถนน บ้าน ญวน	๒๑	๗
นาย นุ่ม บ้าน คลอง ฮ่อง อ่าง เคียง ตะพาน หัน	๒๑๙	๙
นาย แยะ บ้าน ใน บ้าน ชุน อักษร สมบัต เสมี ยน ตรา ถนน ตะพาน ถ่าน	ที่ ๑๙	๗
นาย ชาว บ้าน ถนน วัด หง ยาราม ใน คลอง บาง หลวง	ที่ ๒	๑๖

กรวม ทำ ซ้าย

พระยา ใจ ภูิก ราช เสว จู (เขียน) บ้าน เคียง วิค บพิช พิมุข ลำนำ ผัง ตวัน ๑๒๑ ๑
 พระ ศรี สมบัต (ธณ) บ้าน ถนน ลำ เฟง นำ วิค จักร วัต ราช าวค ที่ ๙๐ ๙

ตำหรับี พนักงาน กรมไปรษณีย์

๗๓

พระสวัสดิความาศู (พัก)	บ้านเคียง วัดสุวรรณล่าง ถนนน้ำผึ้ง	ที่ ๑๗๕	๕
หลวงเทพภักดี (อยู่)	บ้านคลอง ความบาง กอกน้อย	๑๖๒	๓
หลวงศรีวิภา (แสง)	บ้านลำน้ำผึ้ง ถนนออกเคียงโรงกะทะ	ที่ ๑๑๕	๑
ขุนชำนาญคดีจีน (ครุฑ)	บ้านถนนเพ็ญ นครหน้าวัดมหารณ	ที่ ๒๗๘	๗
ขุนทองสมุทร (หนู)	บ้านขนมื่น คลองบาง กอกน้อย	ที่ ๑๓	๓
ขุนพรหมอักษร สมบูรณ์ (ไฟ)	บ้านคลอง คีรีใต้โพรง	๑๖	๘
ขุนทองภักดี นายเวร (เอม)	บ้านเวินแพลำน้ำผึ้ง ถนนออก	๓๑๖	
ขุนศรีทอง นายเวร (ห้วน)	บ้านในข้านพระยาโชฎ๊ก กอกบาง ลำภูล่าง	๒๕๕	๘
ขุนพินิจคดีจีน (นอย)	บ้านริมวัดมหารณถนนเพ็ญ นคร	๑๖๘	๓

ตามต่าง ๆ

ตามท่าเรือ

ขุนวิสุทธิสาร (หนู)	อยู่ครอกบ้านพระยาเพชรพิไชยเก่า	ที่ ๘	๕
---------------------	--------------------------------	-------	---

ตามภูวน

หลวงอนันทรมนตรี (หยุน)	บ้านถนนบ้านภูวน	ที่ ๑๕	๗
ขุนพาทย์อนาภาษา (กรง)	บ้านริมคลองโอง่าง	๒๕๒	๑

สำหรับพนักงาน กรมไปรษณีย์

๓๗

มีสเตอร์ เอชอี แพลซัล กง ชุต สยาม ที่เมือง เมารู เซอร์
 มง ชิเออโร เทอ ไวส กง ชุต สยาม ที่มาราเซอ
 มีสเตอร์ อี อี คอล ฟรา วิส ไวส กง ชุต สยาม ที่เมือง บระโค
 มีสเตอร์ เอชที เอ็ม มิชเชน แอค คิง กง ชุต สยาม ที่เมือง เปตา วัย
 มง ซี. เอ็ม คณิต กง ชุต สยาม ที่เมือง ไชวรง อม ฝรั่งเศส

กรม ทำ ซ้าย ชน นาง จีน

พระยาพิศล-สมบศ บริบูรณ์ (ยิ้ม) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ออกริม โรงฉั้น ๕
 พระยาภักดีพิทรากร (แกงซิว) บ้าน คลอง สาร ลำน้ำฝ่ง ทวัน ตกที่ ๗๑๗ ๒
 พระพิศาลผลพานิช (จันสือ) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ตกวิม ศาลเจ้าโรง ฟอกหนัง
 ,, ๕๑๑ ๑
 หลวงนาวาเกษิกร (โต) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ออกริม ,, ๑๕๐๘ ๑
 หลวงไมตรี วานิช (เสงเกียต) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ออกริม ทะพาน วัด จักรวท
 (สามบ่ลม) ,, ๑๔๘๒ ๑
 หลวงจิตร จำนงค์วานิช (แกงสือ) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ออกริม กะทะเก่า
 ,, ๑๖๑๔ ๑
 หลวง.ภย วานิช (สอ) บ้าน ใต้ ทวอก ศาลเจ้า จ้อ ซ้อ กัง ๑
 หลวง วิวัฒน์ราชา กร (พุ่ม) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ตกใต้ บ่อม ปาก คลองสาร
 ที่ ๖๗ ๒
 หลวง ภาณี วิเสศ (จันซ้อ) บ้าน คลอง โข่งอ่าง ทรง นำ วัด เจริญเลน ข้าม

บา.บุชชี รัช ราช การ

- หลวง บริบูรณ์ ษาษากร (บุนชวค) บ้าน บาง ลำภูกลาง ในบ้าน พระยา ไซ ภูัก
คนเก่า ที่ ๒๕๕ ๑
- หลวง วารี ราชายุช (ไช้) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวันตกเหนือ วิก ทอง ธรรมชาติ
ที่ ๔๖๕ ๒
- หลวง ชูคร ภัณฑาพานิช (ฉาย) บ้าน หมู่วิม ตะกาน ปลา สำเพ็ง ที่ ๑๐๑ ๘
- หลวง พิพิช ภัณฑาพิจารณ (ฮ) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ตกใต้ วิกสุวรรณ
ที่ ๒๒๕ ๒
- หลวง พิไชย วารี (เสง) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ออกวิมศาลเจ้าโรง ฟอก หนึ่ง
ที่ ๑๖๑๒ ๑
- หลวง เปรุง ราชากร (เขี้ยว) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ทวเหนือ วิก ทอง ธรรมชาติ
ที่ ๔๘๕ ๒
- หลวง ราช โภคา บุกล (ส้ม) บ้านลำน้ำฝ่ง ทวัน ออกเคียง ศาลเจ้า ทบ.ทิม
ที่ ๒๖๐ ๑
- หน้า วิก ภาะ
- หลวง ชล ภูมิ พานิช (จุย) บ้าน ตรอก ตลาดน้อย ที่ ๑๕ ๘
- หลวง โสภณ ทรวิรัตน (น้อม) บ้านลำน้ำฝ่ง ทวัน ออกหน้า วิก ราชบูรณ
ที่ ๑๘๔๐ ๕
- หลวง ศรี ทรง ยศ (แพ) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวัน ออกปากกลอง ตลาด ที่ ๑๑๘๐ ,
- หลวง เจริญ ราชชน (เท่ง) บ้าน ตรอก สำเพ็ง หน้าโรงยี่ไฟ วิกตะเคียน ที่ ๑๒ ๓๐
- หลวง สวามีภักดี ภูวนารถ (เกี้ยน) บ้าน ลำน้ำฝ่ง ทวันตกเหนือ วิก ทอง
ที่ ๑๘๐ ๒
- หลวง สาธ ราชายุช. (ไช้) บ้านลำน้ำอ้อมใหญ่แขวงเมือง นคร ไชย ศรี

เศรษฐกิจประกอบกับปัญหาทางการเมืองจากประเทศตะวันตกมีส่วนกดดันให้ชาวจีนบางส่วนกระทำการในทางที่มีขอบ ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของบ้านเมือง เช่น เมื่อเกิดสวามิภักดิ์ "อั้งยี่" ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในทางที่ขัดต่อกฎหมาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชประสงค์อย่างเด่นชัดในการปราบปรามขบวนการดังกล่าวให้หมดไป โดยทรงตราพระราชบัญญัติ อั้งยี่ กำหนดความผิดของผู้ที่กระทำการเข้าข่ายลักษณะดังกล่าวไว้ ต่อมา เมื่อได้มีการปรับปรุงระบบกฎหมายรูปแบบของประมวลกฎหมายความผิดฐานอั้งยี่ก็ได้กลายเป็นฐานความผิดหนึ่งในประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อสังคมชาวจีนขยายตัวเพิ่มมากขึ้น การกระทำผิดกฎหมายที่เกิดจากชาวจีนย่อมเพิ่มมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีนโยบายที่จะปราบปรามชาวจีนที่ก่อคดีอุกฉกรรจ์ อาทิ ทะเลาะวิวาท ฆี ปล้น ฆาตกรรม เหล้าเถื่อน ฝิ่นเถื่อน โดยทรงตระหนักว่าถ้าผู้ปกครองอ่อนแอ ก็จะทำให้ชาวจีนกำเริบมากขึ้นเป็นภาระหนักที่จะต้องปราบปรามต่อไป คดีที่พวกจีนก่อมาก เช่น เมืองภูเก็ต บางครั้งเหตุการณ์วิวาทที่พวกจีนก่อขึ้นก็เข้าข่ายจลาจล ก่อความวุ่นวายในเมือง มาที่ผู้คน เมาบ้านเรือนราษฎร เช่น คดีที่เกิดขึ้นที่เมืองระนอง จีนฆ่าคนตาย 25 คน เมาบ้านเรือนราษฎร 62 หลัง วัด 2 แห่ง ทางการหรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องใช้กำลังเข้าปราบปรามโดยมิได้นิ่งนอนใจ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำริในเรื่องนี้ไว้ว่า

“ได้นึกวิตกอยู่เสมอในเรื่องเงินเข้ามามากๆ นั้น เป็นคุณแก่บ้านเมือง แต่กลัวการปกครองจะอ่อนปราบปรามไม่ไหว จะกล้าร้าย ควรจะเอาใจใส่สกัดรอยจัดกำลังให้พอปกครองในที่ที่มีจีนมากเสมอไป เผลอไม่ได้...”²

นโยบายปราบปราม จึงมีความจำเป็นต้องนำมาใช้ เพื่อให้ชาวจีนกระทำผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง และให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข การพิจารณาคดีและลงโทษทางอาญาต่อชาวจีนต่างด้าวที่กระทำความผิดอาญา ก็กระทำเช่นเดียวกับคนไทย มิได้เหลื่อมล้ำ หากพิจารณาว่าผิดจริง ก็จะลงโทษหนักเบาตามลักษณะของการกระทำผิด เช่น จำคุกตลอดชีวิต ประหารชีวิต เป็นต้น

จากนโยบายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้กล่าวมาทั้ง 4 ประการ จะเห็นได้ว่านโยบายบางประการก็มีเจตนารมณ์ หรือวัตถุประสงค์ในการที่จะทรงตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับ หรือกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติแก่ชาวจีนต่างด้าว ในขณะที่นโยบายเป็นเพียงแนวพระราชดำริที่ได้ทรงแสดงแก่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อชาวจีนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยพึ่งพระบรมโพธิสมภาร เพื่อให้ทำมาหากินและดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุข ภายในราชอาณาจักรสยาม

1. จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาค 1, โรงพิมพ์สยามพาณิชย์การ, 2476, หน้า 3
2. พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย ภาคที่ 1 ตอนที่ 2 กว-กข รัฐบาล (เกี่ยวกับการปราบปรามโจรผู้ร้าย)